

Міністерство охорони здоров'я України
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Навчально-науковий інститут психології та ментального здоров'я

Кафедра медичної психології та психіатрії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Інна АНДРУШКО
«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

ОК 10 ОСНОВИ ПСИХОСОМАТИКИ

Підготовки другий (магістерський) рівень
галузі знань С Соціальні науки, журналістика,
інформація та міжнародні відносини
спеціальності С4 «Психологія»
професійної кваліфікації «Клінічний психолог»

2025 рік

Робоча програма з дисципліни «**Основи психосоматики**» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, освітньої кваліфікації «Магістр психології», професійної кваліфікації «Клінічний психолог». 21 с.

«29» серпня 2025 року

Розробники:

Доцент ЗВО кафедри медичної
психології та психіатрії

Олександр БЕЛОВ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри медичної психології та психіатрії

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри медичної
психології та психіатрії

Наталія ПШУК

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового інституту психології та ментального здоров'я

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної ради
Навчально-наукового інституту
психології та ментального здоров'я

д.мед.н., доц Олександр БЕЛОВ

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи психосоматики» складена відповідно до ОПП «Клінічна психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти,

галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»,

спеціальності С4 «Психологія» / 0313 Psychology

на підставі Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 053 Психологія для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти та науки України від 24.04.2019 р. № 564 з урахуванням професійного стандарту «Клінічний психолог», затвердженого ГС «Національна психологічна асоціація» (протокол № 06/1 від 22.05.2025 р.).

Анотація навчальної дисципліни

Програма дисципліни «Основи психосоматики» складена відповідно до порядку підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у вищих медичних навчальних закладах освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С4 Психологія.

Дисципліна є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Клінічна психологія», циклу професійної підготовки магістра психології, розрахована на 3 кредити, які здобувачі освіти засвоюють протягом 2 семестру на 1 році навчання, для очної та заочної форми навчання.

Основним фокусом програми є отримання знань з дисципліни «Основи психосоматики», вивчення якої необхідне для успішної професійної діяльності клінічного психолога. Предметним напрямком програми є поглиблене дослідження клініко-психологічних закономірностей соматизації, тілесного дистресу, соматопсихічних взаємозв'язків і нейровегетативних реакцій організму в умовах норми та хронічної соматичної патології. Програма орієнтована на формування знань та практичних навичок із клініко-психологічної діагностики потреб пацієнта, аналізу сприйняття хвороби й тілесних симптомів через планування, організацію та проведення психодіагностичних досліджень і складання концептуалізації клінічного випадку. Програма забезпечує отримання сучасних наукових знань щодо доказових методів психологічного дослідження психосоматичних розладів та формування на цій основі професійних вмінь, що є важливим елементом у фаховій підготовці та майбутній практичній діяльності клінічного психолога. Дисципліна розвиває професійні можливості клінічного психолога завдяки формуванню здатності правильно обирати валідні методики психологічної діагностики відповідно до мети і завдань дослідження розладів тілесного дистресу та хронічного болю, проводити психодіагностику соматосенсорної тривоги,

алекситимії, когнітивно-поведінкових патернів і дезадаптивних копінг-стратегій пацієнтів, сприяє вирішенню практичних завдань планування й реалізації доказових психологічних інтервенцій низької інтенсивності, психокорекції та реабілітації, а також своєчасному визначенню підстав для скерування пацієнта за медичною допомогою при виявленні небезпечних соматичних критеріїв.

Робоча програма складена на основі:

освітньо-професійної програми «Клінічна психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої кваліфікації «Магістр психології», професійної кваліфікації «Клінічний психолог» за спеціальністю С4 Психологія галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (Вінниця - 2025);

навчального плану Навчально-наукового інституту психології та ментального здоров'я ОПП «Клінічна психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня за спеціальністю С4 Психологія на 2025-2026 навчальний рік;

чинного Положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психосоматики» складена відповідно до порядку підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у закладах вищої освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С4 Психологія.

Видами навчальних знань згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Рівень підготовки студентів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язуванні ситуаційних задач.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у формі заліку згідно навчального плану для спеціальності С4 «Психологія».

Предметом дисципліни є клініко-психологічні закономірності виникнення, функціонування та хронізації тілесного дистресу і соматопсихічних взаємозв'язків в умовах важкої соматичної патології; феноменологія соматизації, соматосенсорного посилення, аномальної поведінки хвороби та алекситимії; діагностичні критерії розладу тілесного дистресу, функціональних неврологічних розладів та хронічного больового синдрому за сучасними міжнародними класифікаціями; принципи клініко-психологічної оцінки потреб пацієнта та

побудови концептуалізації випадку; теоретико-методологічні та практичні засади планування й застосування доказових науково верифікованих психологічних інтервенцій низької інтенсивності, протоколів когнітивно-поведінкової терапії хронічного болю й дистресу, кризових інтервенцій у соматичному стаціонарі; заходи психологічної абілітації, реабілітації та вторинної профілактики; алгоритми виявлення небезпечних соматичних симптомів для своєчасного скерування пацієнта за спеціалізованою медичною допомогою, а також деонтологічні норми й стандарти професійної біоетики клінічного психолога в системі міждисциплінарної взаємодії.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення дисципліни «Основи психосоматики» ґрунтується на базових знаннях, набутих студентами під час здобуття вищої освіти першого (бакалаврського) рівня та дисципліни професійної підготовки «Клінічна психологія». Закладає основи для застосування знань з навчальної дисципліни «Основи психосоматики» в процесі подальшого навчання, під час проходження виробничої і переддипломної практик та у професійній діяльності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи психосоматики» є набуття студентами системи поглиблених теоретико-методологічних знань і прикладних практичних умінь із клініко-психологічного аналізу взаємодії психічних та соматичних факторів у нормі й при хронічній патології; оволодіння навичками клінічної діагностики потреб пацієнта, структури соматизації та тілесного дистресу, сприйняття хвороби, аномальної поведінки хвороби та алекситимії за допомогою валідних і стандартизованих інструментів; формування здатності розробляти, адаптувати та реалізовувати науково верифіковані програми клініко-психологічної допомоги; розвиток готовності до здійснення кризових інтервенцій у соматичному стаціонарі; формування вмінь своєчасно розпізнавати небезпечні соматичні симптоми та визначати підстави для скерування пацієнта за спеціалізованою медичною допомогою; забезпечення стійких навичок міждисциплінарної взаємодії, цінування мультикультурності та неухильного дотримання принципів біоетики, деонтології й професійних меж клінічного психолога.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи психосоматики» є формування у студентів поглибленої системи наукових знань про сучасні біопсихосоціальні моделі соматизації, нейроімуноендокринні механізми хронічного дистресу та клінічні критерії розладу тілесного дистресу і функціональних неврологічних розладів за МКХ-10/11 та DSM-5-TR; оволодіння валідним і стандартизованим психодіагностичним інструментарієм для оцінки потреб пацієнта, соматосенсорного посилення, соматизованої тривоги, хронічного болю, аномальної поведінки хвороби та алекситимії; розвиток навичок клініко-психологічної концептуалізації випадку із визначенням мішеней і цілей психологічного впливу; набуття практичних умінь планування та реалізації доказових психологічних інтервенцій низької інтенсивності й психологічного консультування; засвоєння протоколів когнітивно-поведінкової корекції

хронічного болю, тілесного дистресу та психогенних порушень сну; формування здатності здійснювати заходи психологічної абілітації, реабілітації та вторинної профілактики при важких хронічних інвалідизуючих станах; оволодіння техніками кризових інтервенцій у соматичному стаціонарі; розвиток умінь своєчасно розпізнавати небезпечні соматичні симптоми та визначати підстави для скерування пацієнтів за медичною допомогою; утвердження принципів міждисциплінарної взаємодії та поваги до мультикультурності пацієнтів; неухильне слідування нормам професійної біоетики, деонтології й чітке усвідомлення меж власної фахової компетенції клінічного психолога.

2.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Відповідно до освітньо-професійної програми дисципліна забезпечує набуття студентами

компетентностей:

інтегральна (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми клінічної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності, необхідні психодіагностичні інструменти, інтерпретувати результати психодіагностики та формулювати висновки.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, психокорекційну, психотерапевтичну) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології, визначати та планувати промоційну та профілактичну стратегію для пацієнта, обирати та застосовувати інструменти промоційної та профілактичної роботи з пацієнтом, оцінювати ефективність обраної стратегії та застосування промоційних та профілактичних інструментів.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями, розпізнавати та реагувати на етичні,

правові та нормативні проблеми, які стосуються практики клінічної психології, дотримуватися принципів етики професійної діяльності.

СК 11. Здатність аналізувати та визначати потреби пацієнта, визначати мету та цілі психологічної роботи.

СК 13. Здатність розробляти та надавати рекомендації для покращення психічного здоров'я, скеровувати пацієнтів за подальшою фаховою допомогою.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР12. Обирати адекватні психологічні втручання, планувати і реалізовувати втручання низької інтенсивності, психологічне консультування, кризові втручання, заходи з психологічної абілітації та реабілітації, оцінювати ефективність психологічних втручань, надавати рекомендації для покращення психічного здоров'я, визначати підстави для скерування пацієнта за подальшою фаховою допомогою.

Результати навчання для дисципліни:

Знати:

- Сучасні класифікаційні критерії соматизованих розладів
- Нейробіологічні засади хронізації тілесного страждання
- Клініко-психологічну феноменологію когнітивних патернів хвороби
- Валідний психодіагностичний інструментарій клінічної психосоматики
- Методологію клінічного формулювання випадку
- Доказові протоколи психологічних інтервенцій низької інтенсивності
- Когнітивно-поведінкові моделі менеджменту хронічного болю та дистресу
- Засади психологічної абілітації, реабілітації та вторинної профілактики
- Алгоритми кризового втручання та невідкладної психологічної допомоги
- Критерії міждисциплінарної безпеки та деонтології

Вміти:

- Проводити спеціалізоване клініко-психологічне інтерв'ю
- Застосовувати валідні психометричні методики
- Складати клінічне формулювання випадку
- Планувати та реалізовувати психологічні втручання низької інтенсивності
- Впроваджувати протоколи когнітивно-поведінкової корекції
- Розробляти індивідуальні програми психологічної абілітації та реабілітації
- Здійснювати екстрені психологічні інтервенції в умовах соматичного стаціонару
- Ідентифікувати небезпечні соматичні маркери
- Здійснювати професійну комунікацію в мультидисциплінарній лікарняній команді
- Дотримуватися стандартів біоетики та деонтології

3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин - 3 кредити ЄКТС.

Опис навчального плану з дисципліни (денна форма навчання)

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них					Вид контролю
	Всього, год. / кредитів ECTS	Аудиторних		СРС	Рік навчання	
		Лекцій	Практичних занять			
Разом за дисципліною	90 годин / 3 кредити	10	36	44	1-й	ПК – залік
Модуль №1 «Основи психосоматики» Змістових модулів 2	90 годин / 3 кредити	10	36	44	1-й	ПК – залік

Примітка : 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Аудиторне навантаження - 51,1 %, СРС - 48,9%

Опис навчального плану з дисципліни (заочна форма навчання)

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них					Вид контролю
	Всього, год. / кредитів ECTS	Аудиторних		СРС	Рік навчання	
		Лекцій	Практичних занять			

Разом за дисципліною	90 годин / 3 кредити	6	6	78	1-й	ПК – залік
Модуль №1 «Основи психосоматики» Змістових модулів 2	90 годин / 3 кредити	6	6	78	1-й	ПК – залік

Примітка : 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Аудиторне навантаження - 13,3%, СРС - 86,7%

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредитів ECTS. Програму дисципліни «Основи психосоматики» складає 1 модуль, який складається з 2 змістових модулів.

Модуль 1. «Основи психосоматики».

Змістовий модуль 1. Клініко-психологічні моделі соматизації, діагностика розладів тілесного дистресу та концептуалізація випадку.

Тема 1. Нозологічні критерії та диференціація розладу тілесного дистресу за МКХ-10/11 та DSM-5-TR.

Тема 2. Психонейроімунологічні механізми хронічного дистресу: центральна сенситизація та порушення інтероцептивної обробки.

Тема 3. Діагностика аномальної поведінки хвороби: охоронні дії, пошук запевнень та соматосенсорне посилення.

Тема 4. Стандартизований скринінг соматизації та соматизованої тривоги.

Тема 5. Клініко-психологічна діагностика алекситимії та емоційної дисрегуляції при хронічних тілесних симптомах.

Тема 6. Психометрична оцінка хронічного больового синдрому та сприйняття хвороби.

Тема 7. Функціональні неврологічні розлади та конверсії: клініко-психологічна оцінка та відмежування від органічних уражень ЦНС.

Тема 8. Технологія первинного клініко-психологічного інтерв'ю пацієнта з медично незрозумілими симптомами.

Тема 9. Побудова інтегративного клінічного формулювання випадку у психосоматичній практиці.

Змістовий модуль 2. Доказові протоколи клініко-психологічних інтервенцій, кризова допомога та міждисциплінарний супровід

Тема 10. Протоколи когнітивно-поведінкової модифікації хронічного болю: когнітивна реструктуризація та поведінкові експерименти.

Тема 11. Психологічні інтервенції низької інтенсивності: техніки пейсингу та керований самоменеджмент симптомів.

Тема 12. Практикум вегетативної стабілізації: застосування діафрагмального дихання, біологічного зворотного зв'язку та прогресивної релаксації.

Тема 13. Застосування майндфулнес-інтервенцій та соматичної усвідомленості при розладах тілесного дистресу.

Тема 14. Когнітивно-поведінкова корекція вторинної інсомнії у пацієнтів із хронічною соматичною патологією.

Тема 15. Психологічна абілітація та реабілітація при важких соматичних станах, що призводять до інвалідизації.

Тема 16. Кризові інтервенції та психологічна підтримка в умовах соматичного стаціонару.

Тема 17. Клінічні симптоми небезпеки: алгоритми скринінгу соматичних загроз і безпечної маршрутизації пацієнта.

Тема 18. Мультидисциплінарна взаємодія клінічного психолога в лікарні: професійні кордони, біоетика, деонтологія та профілактика ятрогеній.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Всього	у тому числі:			Всього	у тому числі:		
		Лекцій	Практик	СРС		Лекцій	Практик	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1. «Основи психосоматики»								
Змістовий модуль 1. «Психодіагностика як наука та методи дослідження»								
Тема 1. Нозологічні критерії та диференціація розладу тілесного дистресу за МКХ-10/11 та DSM-5-TR.	6	2	2	2	5	2	0	3
Тема 2. Психонейроімунологічні механізми хронічного дистресу: центральна сенситизація та порушення інтероцептивної обробки.	4	0	2	2	4	0	0	4
Тема 3. Діагностика аномальної поведінки хвороби: охоронні дії, пошук запевнень та соматосенсорне посилення.	4	0	2	2	4	0	0	4
Тема 4. Стандартизований скринінг соматизації та соматизованої тривоги.	4	0	2	2	4	0	0	4
Тема 5. Клініко-психологічна діагностика алекситимії та емоційної дисрегуляції при хронічних тілесних симптомах.	6	2	2	2	4	0	0	4
Тема 6. Психометрична оцінка хронічного больового синдрому та сприйняття хвороби. СРС: Клініко-психологічна диференціація та психодіагностичний скринінг пацієнтів із хронічним ідіопатичним тазовим болем.	6	0	2	4	6	0	0	6
Тема 7. Функціональні неврологічні розлади та конверсії: клініко-психологічна оцінка та відмежування від органічних уражень ЦНС. СРС: Психосоматичні аспекти синдрому подразненого кишечника: діагностика вісцеральної гіперчутливості та гастроінтестинальної тривоги	6	0	2	4	6	0	0	6

Тема 8. Технологія первинного клініко-психологічного інтерв'ю пацієнта з медично незрозумілими симптомами.	6	2	2	2	6	2	0	4
Тема 9. Побудова інтегративного клінічного формулювання випадку у психосоматичній практиці.	4	0	2	2	6	0	2	4
Разом за змістовим модулем №1	46	6	18	22	45	4	2	39
Змістовий модуль 2. «Доказові протоколи клініко-психологічних інтервенцій, кризова допомога та міждисциплінарний супровід»								
Тема 10. Протоколи когнітивно-поведінкової модифікації хронічного болю: когнітивна реструктуризація та поведінкові експерименти. СРС: Психологічні інтервенції та поведінкові експерименти при кардіофобічному синдромі та соматоформних вегетативних пароксизмах	7	1	2	4	9	1	2	6
Тема 11. Психологічні інтервенції низької інтенсивності: техніки пейсингу та керований самоменеджмент симптомів.	5	1	2	2	4	1	0	3
Тема 12. Практикум вегетативної стабілізації: застосування діафрагмального дихання, біологічного зворотного зв'язку та прогресивної релаксації.	4	0	2	2	4	0	0	4
Тема 13. Застосування майндфулнес-інтервенцій та соматичної усвідомленості при розладах тілесного дистресу.	4	0	2	2	4	0	0	4
Тема 14. Когнітивно-поведінкова корекція вторинної інсомнії у пацієнтів із хронічною соматичною патологією.	4	0	2	2	4	0	0	4
Тема 15. Психологічна абілітація та реабілітація при важких соматичних станах, що призводять до інвалідизації.	4	0	2	2	4	0	0	4
Тема 16. Кризові інтервенції та психологічна підтримка в умовах соматичного стаціонару. СРС: Психологічний супровід та реабілітація пацієнтів у трансплантології, гемодіалізі та онкологічній клініці	6	0	2	4	6	0	0	6
Тема 17. Клінічні симптоми небезпеки: алгоритми скринінгу соматичних загроз і безпечної маршрутизації пацієнта.	4	0	2	2	6	0	2	4
Тема 18. Мультидисциплінарна взаємодія клінічного психолога в лікарні: професійні кордони, біоетика, деонтологія та профілактика ятрогеній.	6	2	2	2	4	0	0	4
Разом за змістовим модулем №2	44	4	18	22	45	2	4	39
Усього годин за модуль № 1	90	10	36	44	90	6	6	78

	Аудиторне навантаження – 51,1%, СРС – 48,9%				Аудиторне навантаження – 13,3%, СРС – 86,7%			
Разом за дисципліну	90	10	36	44	90	6	6	78

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форм	Заочна форма
1	Сучасна парадигма клінічної психосоматики: біопсихосоціальна концепція, нейробиологія дистресу та критерії МКХ-10/11 і DSM-5-TR.	2	2
2	Феноменологія соматизації: когнітивні патерни хвороби, соматосенсорне посилення та алекситимія.	2	-
3	Методологія клініко-психологічної діагностики та формулювання випадку.	2	2
4	Доказові терапевтичні інтервенції в клінічній психосоматиці: когнітивно-поведінкові протоколи та методи низької інтенсивності.	2	2
5	Мультидисциплінарна інтеграція клінічного психолога: кризові втручання в стаціонарі, маркери соматичної небезпеки та деонтологія.	2	-
Разом		10	6

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Нозологічні критерії та диференціація розладу тілесного дистресу за МКХ-10/11 та DSM-5-TR.	2	-
2	Психонейроімунологічні механізми хронічного дистресу: центральна сенситизація та порушення інтероцептивної обробки.	2	-
3	Діагностика аномальної поведінки хвороби: охоронні дії, пошук запевнень та соматосенсорне посилення.	2	-
4	Стандартизований скринінг соматизації та соматизованої тривоги.	2	-
5	Клініко-психологічна діагностика алекситимії та емоційної дисрегуляції при хронічних тілесних симптомах.	2	-
6	Психометрична оцінка хронічного больового синдрому та сприйняття хвороби.	2	-

7	Функціональні неврологічні розлади та конверсії: клініко-психологічна оцінка та відмежування від органічних уражень ЦНС.	2	-
8	Технологія первинного клініко-психологічного інтерв'ю пацієнта з медично незрозумілими симптомами.	2	-
9	Побудова інтегративного клінічного формулювання випадку у психосоматичній практиці.	2	2
10	Протоколи когнітивно-поведінкової модифікації хронічного болю: когнітивна реструктуризація та поведінкові експерименти.	2	2
11	Психологічні інтервенції низької інтенсивності: техніки пейсингу та керований самоменеджмент симптомів.	2	-
12	Практикум вегетативної стабілізації: застосування діафрагмального дихання, біологічного зворотного зв'язку та прогресивної релаксації.	2	-
13	Застосування майндфулнес-інтервенцій та соматичної усвідомленості при розладах тілесного дистресу.	2	-
14	Когнітивно-поведінкова корекція вторинної інсомнії у пацієнтів із хронічною соматичною патологією.	2	-
15	Психологічна абілітація та реабілітація при важких соматичних станах, що призводять до інвалідизації.	2	-
16	Кризові інтервенції та психологічна підтримка в умовах соматичного стаціонару.	2	-
17	Клінічні симптоми небезпеки: алгоритми скринінгу соматичних загроз і безпечної маршрутизації пацієнта.	2	2
18	Мультидисциплінарна взаємодія клінічного психолога в лікарні: професійні кордони, біоетика, деонтологія та профілактика ятрогеній.	2	-
Разом		36	6

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні роботи по дисципліні «Основи психосоматики» програмою не передбачені.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Клініко-психологічна диференціація та психодіагностичний скринінг пацієнтів із хронічним ідіопатичним тазовим болем.	2	2

2	Психосоматичні аспекти синдрому подразненого кишечника: діагностика вісцеральної гіперчутливості та гастроінтестинальної тривоги	2	2
3	Психологічні інтервенції та поведінкові експерименти при кардіофобічному синдромі та соматоформних вегетативних пароксизмах	2	2
4	Психологічний супровід та реабілітація пацієнтів у трансплантології, гемодіалізі та онкологічній клініці	2	2
5	Підготовка до практичного заняття, опрацювання обов'язкової та додаткової літератури.	36	70
Разом		44	78

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Підготовка доповідей до участі у засіданнях студентського наукового гуртка, студентських наукових конференціях, написання наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми, підготовка та участь в університетському та Всеукраїнському етапах олімпіади з дисципліни, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт тощо.

Основні теми для науково-дослідницької роботи здобувача освіти:

1. Клініко-психологічні маркери та особливості концептуалізації випадку при розладі тілесного дистресу (Bodily Distress Disorder) за критеріями МКХ-11
2. Взаємозв'язок алекситимії, катастрофізації болю та соматосенсорної тривоги у пацієнтів із хронічним ідіопатичним тазовим болем
3. Ефективність протоколів когнітивно-поведінкової терапії хронічного болю (CBT-CP) у пацієнтів із функціональними соматичними розладами
4. Застосування психологічних інтервенцій низької інтенсивності (Low-intensity interventions) у комплексному менеджменті синдрому подразненого кишечника (СПК)
5. Клініко-психологічна диференціація функціональних неврологічних розладів (FND) та органічної патології центральної нервової системи
6. Алгоритми виявлення симптомів соматичної небезпеки («red flags») та маршрутизація пацієнта в практиці клінічного психолога
7. Когнітивно-поведінкова корекція вторинної інсомнії (CBT-I) як фактор стабілізації стану пацієнтів із соматичними розладами
8. Кризові інтервенції та психологічна підтримка пацієнтів в умовах соматичного стаціонару під час діагностичного шоку
9. Психологічна абілітація та реабілітація пацієнтів у періоді підготовки та після трансплантації органів або тривалого гемодіалізу
10. Моделі командної взаємодії клінічного психолога та лікарів-інтерністів у системі спеціалізованої медичної допомоги

10. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів включає теоретичну підготовку до практичних занять, опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, опанування практичних навичок під час аудиторних занять відповідно до теми та практичній меті заняття, самостійне здобуття знань по темам, які не входять до плану аудиторних занять, аналіз та узагальнення інформації при підготовці до підсумкових занять з модулів дисципліни та підсумкового заняття з дисципліни.

11. ФОРМА І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форма навчання: очна (денна) та заочна. В умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій або надзвичайного стану (особливого періоду) форма здобуття освіти встановлюється згідно рішень органів виконавчої влади, військової адміністрації та Вінницького національного медичного університету для створення безпечного освітнього середовища.

Традиційні методи навчання: словесні; наочні; практичні.

Словесні: Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

Методи контролю як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції).

Наочні: ілюстрування - це різноманітні картини, схеми, таблиці. Також використовується демонстрування, що характеризується рухливістю засобу показу. А саме: навчальні кінофільми та їх фрагменти, навчальні телепередачі та комп'ютерний показ. Комп'ютер дає змогу студентам, не виходячи із аудиторії бути присутніми на іноземних лекціях видатних учених, педагогів.

Практичні методи навчання використовуються для безпосереднього пізнання дійсності, поглиблення знань, формування вмінь і навичок. З них використовуються: практичні вправи (відпрацювання практичної навички).

12. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється на кожному з практичних занять. Для контролю рекомендується застосовувати такі засоби визначення рівня підготовки студентів: тестові завдання (для контролю теоретичної підготовки студента), розв'язування ситуаційних завдань (для оцінки уміння застосовувати теоретичні знання у конкретних ситуаціях), виконання практичних навичок. Поточний контроль проводиться також шляхом усного опитування й аналізу участі студента у загальній дискусії під час практичних занять.

Знання студента з теми оцінюють традиційною оцінкою (5-ти бальна система) згідно «Положень про організацію навчального процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова».

Підсумковий контроль. Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань під час поточного контролю

Оцінювання усної відповіді під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він може вільно оперувати професійною термінологією, чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань. Дає повні, розгорнуті відповіді на додаткові запитання викладача.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає неточностей при відповіді, уміє розкрити тему з позицій її значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій. Відповідає на додаткові запитання викладача.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної діяльності.

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який, знає хід та послідовність самостійної навчально-дослідницької роботи для виконання практичного завдання, демонструє правильне виконання необхідних практичних навичок, та вірно з чіткими формулюваннями узагальнень та висновків, застосовує в практичній діяльності.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який допускає неточності при виконанні навчально-дослідної роботи, але здатний самостійно виявити допущені помилки та може продемонструвати виконання практичної навички в цілому.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при виконанні практичної навички, або вправи, не може продемонструвати повну правильну послідовність практичних навичок, не може трактувати в повному обсязі результати проведених досліджень.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який не може продемонструвати виконання практичної навички, зазнає значних труднощів при виконанні вправи, порушує порядок виконання практичної роботи.

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який при проведенні тестового контролю допускається не більше 10% неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90-100%).

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який під час тестового контролю допускає не більше 20% помилок (обсяг правильних відповідей 80-89 %).

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який робить помилки не більш, ніж в 40% тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79%). Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60% тестових завдань.

Оцінювання при віршуванні ситуаційних задач

Оцінка «**відмінно**» ставиться студенту, який вільно і правильно вирішує стандартні і нестандартні ситуаційні завдання: вірно визначає проблему та представляє шляхи її вирішення, правильно обґрунтовує свою відповідь, може запропонувати кілька шляхів вирішення проблеми.

Оцінка «**добре**» ставиться студенту, який правильно вирішує типові ситуаційні завдання, при цьому може припускатися несуттєвих помилок і неточностей: проблема виявлена, але не повністю розкрита, можливі незначні помилки у шляхах її вирішення; студент обґрунтовує свою відповідь але не в повній мірі.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який в цілому вирішує проблему, але припускається декількох більш суттєвих помилок при вирішенні ситуаційних задач: проблема виявлена та вирішена частково, виникають складності при обґрунтуванні прийнятого рішення.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який не розуміє суті вказаної проблеми, не може дати правильної відповіді на завдання.

Оцінювання самостійної роботи студента

Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на аудиторному практичному занятті, адже окремі завдання до самостійної роботи мають бути освоєні студентами як вхідний рівень знань до проведення практичних занять з дисципліни.

Оцінювання індивідуальної роботи студента

Бали за індивідуальну роботу нараховуються лише при успішному її виконанні та захисті. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значимості, але становить не більше 12 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність, або до підсумкової оцінки з дисципліни за участь та перемогу в університетських, всеукраїнських та міжнародних олімпіадах, наукових конференціях, при наявності друкованих робіт.

13. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді заліку після вивчення дисципліни в кінці семестру, під час якого дисципліна викладалась.

14. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І.Пирогова шляхом конвертації середньої арифметичної оцінки поточної успішності здобувача освіти за універсальною 200-бальною шкалою. До нарахованих балів за поточну успішність додаються індивідуальні бали (за умови їх зарахування на підставі успішного виконання індивідуальних завдань).

Найбільш доцільним слід вважати такий підхід додавання індивідуальних балів з дисципліни:

- **10 балів** - за призові місця на всеукраїнських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських і міжнародних (закордонних) наукових конференціях з наявністю друкованої роботи.

- **9 балів** - за призові місця в університетських олімпіадах і наукових конференціях з наявністю друкованої роботи.

- **8 балів** - за участь (якщо ZO брав участь, але не посів призове місце) у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських і міжнародних (закордонних) наукових конференціях з наявністю друкованої роботи.

- **6-7 балів** - за участь (якщо ZO брав участь, але не посів призового місця) в університетській олімпіаді, науковій конференції з наявністю друкованої роботи.

- **4-5 балів** - за участь у роботі клінічних кафедр (чергування з викладачами, участь у науково-дослідній роботі кафедр в позанавчальний час)

- **1-3 балів** - за виготовлення на кафедрах препаратів, схем, таблиць та відеофільмів - з урахуванням важливості виконаної роботи.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. Мінімальна кількість балів становить 122 бали.

Результати складання студентом заліку фіксуються у відомості успішності із зазначеною кількістю балів та відміткою «зараховано» або «незараховано». Здобувачу освіти не зараховують дисципліну, якщо кількість отриманих балів менше 122, або вивчення дисципліни виконано в неповному обсязі, про що свідчить академічна заборгованість.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	

170-179,99	B	добре	зараховано
160-169,99	C		
141-159,99	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
0-120,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча програма та силабус навчальної дисципліни.
2. Методичні вказівки / розробки для викладачів до проведення практичних занять.
3. Методичні вказівки / розробки для студентів до практичних занять.
4. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів.
5. Комплекти тестових завдань.
6. Збірник клінічних кейсів та ситуаційних завдань.
7. Комплект стандартизованих психодіагностичних опитувальників.
8. Мультимедійні презентації лекційного курсу.

16. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основа література:

1. Чабан О. С., Хаустова О. О., Омелянович В. Ю. Психічні розлади воєнного часу : монографія. Київ : Видавничий дім «Медкнига», 2023. 232 с.
2. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: діагностичні шкали : навч.-практ. посібник. Київ : Видавничий дім «Медкнига», 2021. 200 с.
3. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: хронічний біль : посібник. Київ : Видавничий дім «Медкнига», 2024. 180 с.
4. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: тривога : навч.-практ. посібник. Київ : Видавничий дім «Медкнига», 2023. 176 с.
5. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: депресія : посібник. Київ : Видавничий дім «Медкнига», 2022. 164 с.
6. Клінічна психологія та психосоматика : підручник / за ред. І. Я. Кошицької, О. С. Чабана. Київ : ВСВ «Медицина», 2020. 384 с.
7. Хаустова О. О. Психосоматична медицина: від теорії до практики. Український медичний часопис. 2020. № 4 (138). С. 1–6.
8. Ван дер Колк Б. Тіло веде лік. Як лишити психотравми в минулому / пер. з англ. А. Цвіра. Харків : Vivat, 2022. 512 с.
9. Fava, G. A., Cosci, F., & Sonino, N. Diagnostic Criteria for Psychosomatic Research (DCPR): A Clinician's Guide. Basel : Karger, 2021. 176 p.
10. Söllner, W., & Stein, B. (Eds.). Psychosomatic Medicine in General Hospitals:

Cross-Disciplinary Collaborative Care. Singapore : Springer, 2020. 345 p.

Допоміжна література:

1. Walker, J., & Sharpe, M. Functional Neurological Disorder: A Practical Guide for Clinicians. Oxford : Oxford University Press, 2022. 224 p.
2. Henningsen, P., et al. Management of functional somatic syndromes and bodily distress. Psychotherapy and Psychosomatics. 2020. Vol. 89 (4). P. 217–231.
3. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, Text Revision (DSM-5-TR). Washington, DC : American Psychiatric Association Publishing, 2022. 1120 p.
4. World Health Organization. International Classification of Diseases for Mortality and Morbidity Statistics (11th Revision). Geneva : WHO, 2022. (Розділ: Bodily Distress and Psychological Factors Associated with Disorders or Diseases Classified Elsewhere).
5. Otis, J. D. Managing Chronic Pain: A Cognitive-Behavioral Therapy Approach (Treatments That Work) (2nd ed.). Oxford ; New York : Oxford University Press, 2021. 208 p.
6. Perlis, M. L., Aloia, M., & Kuhn, B. (Eds.). Behavioral Treatments for Sleep Disorders: A Comprehensive Primer of Behavioral Sleep Medicine Protocols. London ; San Diego : Academic Press, 2020. 448 p.
7. Hallett, M., Stone, J., & Carson, A. (Eds.). Functional Neurologic Disorders (Handbook of Clinical Neurology, Vol. 139). Amsterdam : Elsevier, 2021. 672 p.
8. Kabat-Zinn, J. Full Catastrophe Living: Using the Wisdom of Your Body and Mind to Face Stress, Pain, and Illness (Revised ed.). New York : Bantam Books, 2020. 720 p.
9. Thorn, B. E. Cognitive Therapy for Chronic Pain: A Step-by-Step Guide (2nd ed.). New York : The Guilford Press, 2020. 354 p.
10. Frank, R. The Bodily Roots of Experience in Psychotherapy. London ; New York : Routledge, 2022. 188 p.

17. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Електронна адреса сайту університету: <http://vnmu.edu.ua>
2. Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmu.edu.ua>
3. Міжнародний консорціум з питань травм (ITC): <https://www.traumameasuresglobal.com/>
4. ТОВ «ЮЕЙ-ТЕСТ»: <https://ua-test.com/>
5. Всесвітня організація охорони здоров'я: <http://www.who.int/en/>
6. Центр тестування: <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
7. МОЗ України: <https://moz.gov.ua/>
8. Центр громадського здоров'я МОЗ України: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
9. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича: library.univ.kiev.ua
10. Національна бібліотека України: nbuv.gov.ua
11. Національна Парламентська бібліотека України: <https://nlu.org.ua/>

12. Науковий журнал «Психіатрія, неврологія та медична психологія»:
<https://ukrmedsci.com/index.php/pnmp>
13. Довідник Безбар'єрності: <https://bf.in.ua/>
14. Етичний комітет НПА: https://npa-ua.org/ethics/?utm_source=chatgpt.com